

Tényői mondákat mentett meg a feledéstől Vehrer Adél

Tényő történeti mondavilága címmel jelent meg nemrégiben dr. Vehrer Adél könyve. A győri Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Karának oktatója tucatnyi történetet gyűjtött össze a Sokoróaljai településen a honfoglalás kortól a napóleoni időkön át a Hentes utca eredetéig, amelyek közül sok még a helyieknek is újdonság volt.

Hancz Gábor (Széchenyi István Egyetem)

Dr. Vehrer Adél tavaly ilyentájt előadást tartott Tényőn a vörös barátok mondájáról. Az egykori templomos lovagokról ma is több történet ismert a Sokoróaljai településen, akiknek a néphit szerint még várak is volt az egyik dombtetőn. Az Apáczai Csere János Kar oktatójának azon a rendezvényen vetették fel többen, hogy összegyűjthetné és megírhatná egy könyvben a falu valamennyi mondáját.

„Az anyaggyűjtésre a nyarat szántam rá. Összesen negyvennégy adatközlőm volt, bár néhányukkal nem most, hanem még korábban beszéltem. Az első körben Tényő húsz legidősebb lakóját kerestem fel, akik újabb és újabb helybelieket ajánlottak. Ez jó ötletnek bizonyult, így derült ki például az a történet, miszerint Petőfi Sándor járt a faluban. Pannonhalma felől jött gyalog, és az Árpád-emlékművet szerette volna megnézni” – mondta dr. Vehrer Adél, akinek több szempontból is szoros a kapcsolata Tényővel. Két dédapja is a faluban élt, ő pedig a szomszédos Sokorópátkáról származik.

A kötetben tucatnyi mondát gyűjtött össze, ami kuriózumnak számít, mert ugyan egy-egy ilyen elbeszélés szinte minden helységben fellelhető, de ennyire sok rendkívül ritka. A kutató még kategóriákat is fel tudott állítani, így például külön fejezetben írt a honfoglalás kori, a hódoltságkori vagy a napóleoni kori mondahagyományról.

„Tényőn a honfoglalás kori mondakincs a leggazdagabb, ami talán Pannonhalma közelségének vagy annak köszönhető, hogy a falu határa egykor bencés birtok volt. A helyiek azt tartják, hogy a 907-es pozsonyi csata idején arra vonultak a magyar seregek, és ott halt meg Árpád vezér. A temetőben van egy cipó alakú domb, amiről úgy gondolják, az a fejedelem sírja. A Nyugodó és a Tábor-völgy a néphit szerint a honfoglalók megpihenésének, táborozásának emlékét őrzi. Az Árpád-kútnál pedig emléktábla is hirdeti, hogy Árpád 903-ban ott járt és ivott a forrás vizéből, amely más történet szerint úgy keletkezett, hogy a lova lába megsüllyedt, és azon a helyen víz fakadt – magyarázta dr. Vehrer Adél. – Nem zárható ki, hogy a honfoglaló seregek valóban portyáztak arra, miként az sem, hogy Napóleon hadai útba ejtették a települést 1809-ben. Egy Franciavágás nevű helyről az a monda járja, hogy a helyiek lemészároltak ott hét francia katonát.”

A kutató kedvencei mégsem ezek, hanem a Hentes utcától szóló történet. „Erről többen is azt mesélték, hogy egy időben valóban több hentes lakott ott. Kiderült, hogy disznókat vásároltak fel, amiket feldolgoztak, lejegelték, majd eladtak többek között Bécsbe. A paraszti társadalomban néhányan erre szakosodtak, ami nekem is újdonság volt. Az utcát régen Disznószőr utcának is nevezték, mert az eső gyakran mosta le a sok disznószőrt” – mesélte. Hozzáfűzte: minden mondánál megpróbálta kideríteni, mi lehet a valóság alapja, de számára nem ez a lényeg, hanem maguk a történetek, és az, ahogy az idősek elő tudják adni azokat.

A könyvnek – amelynek hivatalos bemutatóját várhatóan tavasszal tartják – nagyon örülnek a tényőiek, a szerzőnek sokan gratuláltak. Egy-egy mondán maguk a falubeliek is meglepődtek, mert közel sem mind volt általánosan ismert, és több mint felük egy-két évtized múlva biztosan a feledés homályába vesztett volna. Így viszont fennmaradnak, és erősítik a szülőföldhöz kötődést az emberekben.

Dr. Vehrer Adél azt tervezi, hogy ezeket a mondákat a példák szintjén beilleszti a kulturális régióismeret kurzusa tananyagába. A kutatónak vannak további kötettervei is: a közeljövőben a

sokorói tájegységi értéktárról szóló kiadványt szerkeszti, valamint szeretne írni egy könyvet Sokoróalja polgárosulásáról – benne a civil szervezetekkel, a régi színjátszó körökkel –, amihez már régóta gyűjti az anyagot.

Dr. Vehrer Adél, az Apáczai Csere János Kar Bölcsészettudományi és Humánerőforrás-fejlesztési Tanszékének docense. Fotó: Májer Csaba József